

HET ECHTE VERHAAL VAN SCHALKHAAR 'IK HEB EINDELIJK ANTWOORDEN GEKREGEN'

Stefan Rutgers (foto) komt op latere leeftijd meer te weten over het oorlogsverleden van zijn vader. Samen met zijn zoon Wouter zoekt hij naar antwoorden om het échte verhaal te kunnen vertellen. Dat resulteert in de documentaire 'Mijn opa was Schalkhaarder'.

Stefan Rutgers (67) wordt in 2019, op het sterfbed van zijn 95-jarige moeder, geconfronteerd met een bijzondere onthulling: zijn vader had tijdens de oorlog zijn opleiding tot politieagent gevolgd in de Westenbergkazerne in Schalkhaar. Hij had daar volgens zijn moeder zijn leven lang last van gehad. Waarom maakte hij een einde aan zijn leven toen Stefan 21 jaar was? Welke rol speelde zijn oorlogsverleden daarin? Die vragen laten Stefan sindsdien niet meer los.

DOCUMENTAIRE

In september 2022 vraagt hij in MAX Magazine hulp bij de zoektocht naar het verleden van zijn vader, die nooit over de oorlog heeft gesproken.

“Dat leverde verschillende reacties op. Toen ik daarover sprak met mijn zoon Wouter (33), die documentairmaker is, kwam hij met het idee om nader onderzoek te doen en een film over Schalkhaar te maken”, vertelt Stefan. De documentaire ‘Mijn opa was Schalkhaarder’ gaat niet alleen over hun vader en opa, maar ook over de andere drieduizend jonge politie-aspiranten in Schalkhaar. Zij werden daar in de nationaalsocialistische geest geschoold door het Politie Opleidingsbataljon van de bezetter. Decennialang wierp dit een schaduw over hen en het dorp Schalkhaar. ‘Schalkhaarder’ betekent in het woordenboek dan ook zoveel als ‘laaghartig persoon’. Maar hoe terecht was dat?

MOEILIJKE KEUZES

Wouter en Stefan komen erachter dat het genuanceerder ligt. “Zo’n 20 procent is na de oorlog bestraft, maar de rest moest moeilijke keuzes maken en vervulde vaak een dubbelrol. Sommigen lieten bijvoorbeeld iemand ontsnappen die ze eigenlijk moesten arresteren. Voor mijn vader was aanmelding in Schalkhaar een manier om te ontkomen aan

de *Arbeitseinsatz* (arbeidsinzet: gedwongen tewerkstelling, red.) in Duitsland. Na de oorlog werd hij geschorst door de Nederlandse overheid, maar nadat hij een hartverscheurend verweer schreef, is dat uiteindelijk weer ingetrokken. Toch bleef het verleden aan hem kleven.”

TIJDMACHINE

Het onderzoek voor de documentaire bracht Stefan dichterbij zijn vader. “Ik ben bijvoorbeeld in het Nationaal Monument Oranjehotel geweest, de gevangenis in Scheveningen, waar mijn vader verbleef. Zelfs de cel, nummer 620, waarin hij zat, heb ik gezien. Ik bezocht ook de Westenbergkazerne in Schalkhaar. Het was alsof ik in een tijdmachine stapte. In de documentaire zijn unieke beelden te zien van het bezoek van Heinrich Himmler aan de kazerne. Alles ziet er nog precies zo uit.”

IN GESPREK

Met deze film hoopt Stefan mensen ertoe te brengen om in gesprek te gaan. “Er is al zo veel over de oorlog gezwezen. Soms horen familieleden pas op een sterfbed wat er is gebeurd. Zelf heb ik eindelijk antwoorden gekregen over het leven van mijn vader. Zijn tijd in Schalkhaar zal zeker een rol hebben gespeeld bij zijn zelfdoding. Acceptatie is een groot woord, maar ik begrijp nu wel beter hoe hij tot deze daad is gekomen.” ■

**'ER IS AL ZÓ VEEL
OVER DE OORLOG
GEZWEGEN'**

UITZENDINGEN

Op 30 april en 1 mei is ‘Mijn opa was Schalkhaarder’ in twee delen bij MAX in ‘Noord-Zuid-Oost-West’ om 18.30 uur op NPO 2 te zien. Ook is de gelijknamige podcast te beluisteren op de bekende podcastplatforms.